

ЕТИКО-ДЕОНТОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В КОРЕКЦІЙНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

Однією з умов, які забезпечують розв'язання завдань спеціальної школи, є удосконалення кадрового забезпечення корекційної роботи у закладах для дітей з порушеннями психофізичного розвитку. В умовах ускладнення завдань, які стоять перед спеціальною школою, підвищуються вимоги до корекційного педагога, його особистісних і професійних якостей, рівня його професійної культури. Тільки педагог, який є високорозвиненою, культурною особистістю, зможе виховати особистість у своїх вихованцях. Сучасній спеціальній школі потрібен фахівець, який творчо реалізує нові технології навчання, постійно домагається високих результатів у своїй професійній діяльності.

Різним аспектам проблеми підготовки дефектологів присвячені фундаментальні роботи українських вчених В.І. Бондаря, С.П. Миронової, Т.В. Сак, В.М. Синьова, В.В. Тарасун, О.П. Хохліної, М.К. Шеремет та ін. [2]. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, аспекти педагогічної деонтології вчителя-дефектолога висвітлені недостатньо і потребують подальшого обґрунтування.

Визначення та обґрунтування сучасних підходів до проблеми педагогічної деонтології вчителя-дефектолога є актуальним. Для корекційних педагогів, навчання яких упродовж всього життя є цілком зрозумілою необхідністю, підвищення рівня професійної культури є потужним стимулом і фактором професійного та духовного оновлення, дає змогу їм бути у постійному творчому пошуку, стані спрямованості у майбутнє [3].

Корекційно-розвивальна робота з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку, потребує особливих вимог до професійної компетентності педагога, оскільки вона є вирішальним фактором розвитку і

навчання. Вирішення поставлених завдань значною мірою залежить від професіоналізму педагога, його культури, духовності, моральності [1].

Педагогічна етика, яка визначає етичні принципи професійної поведінки педагога у взаємостосунках з учнями, їх родичами, колегами по роботі та суспільством у цілому, у загальному вигляді є єдиною для різних педагогічних дисциплін. Проте особливості кожної педагогічної спеціальності визначають неоднакове виявлення загальних принципів у різних дисциплінах.

Етико-деонтологічні проблеми в корекційній педагогіці мають свої специфічні риси, які визначаються специфікою учнів і навчально-виховної роботи з ними, її методів, особливостями її зв'язку із загальною педагогікою. Більш того, дефектологу доводиться займатися не тільки організацією навчання і виховання дитини з порушеннями психофізичного розвитку, але й соціальними питаннями, „лікуванням” і т.ін. При цьому діяльність дефектолога регламентована лише документами організаційного характеру.

Будувати свою діяльність відповідно до вимог деонтології в корекційній педагогіці може вчитель, який обрав свою професію за покликанням. Але це не свідчить про перебільшення ролі природних задатків особистості у професійній діяльності вчителя-дефектолога. У підсумку фахівець формується всією системою навчання і виховання. Етичне ж виховання вчителя спрямоване на вироблення у нього відповідних переконань, етичних схильностей, звичок, стійких моральних якостей. З урахуванням професійної діяльності вчителя-дефектолога йому потрібно мати витримку, високу самосвідомість бути здатним до самоконтролю, – тоді він зможе здійснювати контроль над своїми емоціями та почуттями, підпорядковуючи їх професійному обов'язку, принципам дефектологічної етики і деонтології.

Стосовно корекційної педагогіки завдання етики полягає в обґрунтуванні високої моралі вчителя-дефектолога, психолога-дефектолога, дефектолога дошкільного закладу та ін., які виховують та навчають дітей з порушеннями фізичного та розумового розвитку.

Немало складних етико-дефектологічних та правових проблем виникають

у системі відносин „учитель-учень-школа-сім'я-суспільство”, які доводиться вирішувати дефектологу. При цьому можуть виникнути конфлікти, які у сфері педагогічної практики завжди викликають зацікавленість у громадськості. Оперативний збір, обробка та оцінка об'єктивної інформації про конфліктну ситуацію з етико-деонтологічних і нормативних позицій дозволить знайти найефективніший „інструмент” для ліквідації конфлікту.

Взаємостосунки дефектолога та учня є головною складовою частиною складних проблем педагогічної етики взагалі та дефектологічної деонтології зокрема. Це пояснюється особливою специфікою діяльності педагога-дефектолога, якому добровільно довіряється здоров'я та виховання дитини, розкриваються перед ним усі, навіть найбільш інтимні переживання.

Майстерність вчителя-дефектолога – це творчий процес, мистецтво умілого поєднання високорозвинутого анатомо-фізіологічного мислення з чуйним ставленням до учня з високою особистісною, професійною культурою навчання та виховання. Для успішної організації навчально-виховного процесу вчитель-дефектолог повинен скласти повне уявлення не тільки про хворобу взагалі та її прояви в кожному конкретному випадку, але й про особливості особистості учня з порушеннями психофізичного розвитку. Тактика вчителя, його поведінка завжди повинні будуватися залежно від характеру учня з обмеженими можливостями, рівня його виховання.

Питання про взаємодію вчителя-дефектолога з родичами учнів – одне з найменш розроблених і найважчих питань. Педагог-дефектолог не повинен шкодувати часу на пояснення з родичами стану здоров'я і про можливий прогноз навчання та виховання. При розмові потрібно уникати як елементів зайвого оптимізму, так і залякування. Особливої уваги потребують ті сім'ї, де одна дитина, де дітей вже більше не буде.

Слід пам'ятати, що навіть кращі навчально-виховні заклади не можуть адекватно замінити благотворного впливу матері на розвиток дитини. Тому слід звернути увагу на важку роботу по догляду за цією категорією дітей. Необхідно годувати, поїти їх по кілька разів на день, міняти натільну та постільну білизну,

іноді ночами чергувати у ліжка. Таку роботу може виконувати тільки мужня людина, з чуйною душею.

У наш час етико-деонтологічні проблеми в корекційній педагогіці набувають нових рис. Науково-технічний прогрес, порушення екологічної рівноваги в природі, але не тільки зовнішній, спричиняють проблеми охорони рівноваги у внутрішньому середовищі.

Дотримуватися вимог деонтології в корекційній педагогіці може вчитель, який обрав свою професію за покликанням. З урахуванням професійної діяльності вчителя-дефектолога йому потрібно мати витримку, високу самосвідомість – тоді він може здійснювати контроль над своїми емоціями та відчуттями, підпорядковуючи їх професійному обов'язку, принципам дефектологічної етики й деонтології.

Вирішенню етико-деонтологічних проблем в корекційній педагогіці сприяє формування професійної культури майбутніх вчителів-дефектологів, в основу яких покладено підвищення рівня професійної підготовки фахівців галузі корекційної освіти та їх етико-деонтологічного рівня, що передбачає формування їхньої комунікативної компетентності, необхідних умінь для провадження практичної діяльності, здійснення ґрунтовної теоретичної та практичної підготовки, набуття ними високого рівня естетичного виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колишкін О. В. Корекційна освіта : вступ до спеціальності : навчальний посібник / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
2. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.
3. Синьов В. М. До побудови загальної теорії корекційної педагогіки: визначення предмету науки / Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія / В. М. Синьов. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – № 1. – С. 3–22.